

การใส่สายสวนปัสสาวะ Urethral Catheterization

พญ.กนกรัตน์ ไทยวัชรามาศ

นพ.กัณฑ์ นุวัฒน์ไกรสิน

นพ.ภาณุ วีระตกุลพิศาล

การใส่สายสวนปัสสาวะ เป็นหัตถการที่ต้องใช้บ่อย ในกรณีผู้ป่วยมี Urinary bladder outlet obstruction หรือในกรณีที่ต้องการจะ monitor urine output ของผู้ป่วย ซึ่งนักศึกษาแพทย์ควรฝึกหัตถการนี้จนเกิดความชำนาญ และปฏิบัติได้โดยไม่เกิด complication

อุปกรณ์

1. Urethral catheter (โดยทั่วไป ผู้ชาย 16 Fr, ผู้หญิง 14 Fr)
2. Urine bag
3. ถ้วยสำหรับใส่น้ำยาฆ่าเชื้อ
4. สำลี ประมาณ 5 ชิ้น
5. Non-tooth forceps
6. ผ้าช่อง / ผ้าสีเหลืองมัจจะกลาง
7. Syringe 10 ml จำนวน 2 อัน
8. Sterile water 10 ml.
9. Lubricant (K-Y gel / Xylocaine gel)

ขั้นตอนการทำหัตถการ

1. ทดสอบ urethral catheter balloon ด้วย sterile water 10 ml จากนั้นดูดจนหมด ทดสอบเพื่อให้มั่นใจว่าตอนที่เราจะเอายางออกจะสามารถ deflate balloon ออกได้หมด
2. ใช้น้ำยาฆ่าเชื้อทำความสะอาดบริเวณอวัยวะเพศของผู้ป่วยรวมถึง บริเวณข้างเคียงได้แก่ขาหนีบและ perineum โดยใช้ non-tooth forceps หยิบสำลีไปจุ่มน้ำยาฆ่าเชื้อ จากนั้นเช็ดทำความสะอาดจากด้านในออกไปด้านนอกโดยรอบ และต้องให้บริเวณที่สะอาดกว้างเพียงพอสำหรับทำหัตถการ
3. เมื่อเช็ดทำความสะอาดด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อเรียบร้อยแล้ว จึงปูผ้าช่องโดยให้อวัยวะเพศของผู้ป่วยอยู่กึ่งกลางช่อง

- นำอุปกรณ์ที่ต้องใช้ในขั้นตอนต่อไปมาเตรียมไว้ในบริเวณผ้าช่อง เพื่อความสะดวกในการทำหัตถการขั้นต่อไป ได้แก่ สายสวนปัสสาวะ, ขัน/ชามรูปไต, สารหล่อลื่น, syringe 10 ml, sterile water 10 ml, urine bag
- ใช้มือข้างที่ไม่ถนัด จับบริเวณปลายอวัยวะเพศของผู้ป่วยยกขึ้นและค้างไว้ จากนั้นใช้มืออีกข้างหยิบสำลีสที่ชุบน้ำยาฆ่าเชื้อแล้วเช็ดไปที่บริเวณปลายอวัยวะเพศ โดยเช็ดเพียงครั้งเดียว ไม่ควรเช็ดซ้ำหลายรอบ
- จากนั้นหล่อลื่นปลายสายสวนปัสสาวะ และใช้มือข้างที่ถนัดจับปลายสายสวนปัสสาวะ ใส่เข้าไปในท่อปัสสาวะของผู้ป่วยด้วยความนุ่มนวล จนสุดความยาวของสาย เพื่อป้องกันการบาดเจ็บต่อท่อปัสสาวะในขณะที่ blow balloon
- เมื่อใส่สายเข้าไปจนสุดแล้ว ทำการ blow balloon ด้วย sterile water 10 ml จากนั้นถอยสายสวนปัสสาวะออกมาจน balloon ลงมาติดบริเวณ bladder neck
- ทดสอบว่าปลายสายอยู่ในกระเพาะปัสสาวะโดยการประกบปลาย syringe 10 ml เข้ากับสายสวนปัสสาวะ จากนั้นดูดแล้วดูว่ามีปัสสาวะออกมาหรือไม่ ถ้ามีปัสสาวะออกมาแสดงว่าปลายสายสวนอยู่ในกระเพาะปัสสาวะแล้ว
- ต่อ urine bag เข้ากับปลายสายสวนปัสสาวะ
- เช็ดทำความสะอาดบริเวณอวัยวะเพศและบริเวณข้างเคียงให้แห้ง
- ทำการ strap สายสวนปัสสาวะ เพื่อป้องกันสายเลื่อนหลุด โดยใช้ transpore tape ติดเป็นรูป omega และติดทับอีกรอบเป็นรูปตัว H

ข้อควรระวัง

- Blow balloon ในขณะที่ใส่สายสวนยังไม่สุด อาจทำให้เกิดอันตรายต่อ urethra ได้
- ควรทำหัตถการภายใต้ sterile technique
- หาก lubricate urethra ไม่เพียงพอ อาจทำให้เกิด urethral injury ขณะใส่ได้